

ERÜ maaraamatukogude sektsiooni XXII suveseminar toimus sel aastal 12.-14. juunini Läänemaal.

Kus käisime?

Kullamaal, Lihulas, Matsalu rahvusparkis, Salevere matkarajal, Puhtu kaitsealal, Virtsus, Tuudis, Koluveres.

Mida tegime?

Kuulasime Lembitu Tarangu tutvustust Kullamaa ajaloo ja kultuurielust ning tegime ringkäigu Kullamaa kalmistul; tegime rühmatööd teemal „Muutuv rahvaraamatukogu“ ja arutasime, millised on raamatukogude külastajate ootused muutuvale raamatukogule ning kogusime ideid kultuuripärandi aasta sündmusteks raamatukogudes; kuulasime vallavanemate arvamusi kultuurist ja raamatukogudest ühinevates omavalitsustes; kuulasime Ivar Soopani pajatusi tema raamatutest ja rännakutest; käisime Kullamaa viburajal ja mängisime Robin Hoodi; külastasime Lihula raamatukogu, muuseumi ja linnusemäge; tegime koos giidiga huvitava ringsõidu Matsalu rahvusparkis ja käisime Salevere matkarajal; külastasime Hanila muuseumi ja punusime näpunööri; nautisime Hanila Laulu- ja Mänguseltsi esinemist ja Hanila perenaiste imemaitsvat suppi; tegime ringkäigu Puhtu kaitsealal; külastasime Virtsu ja Tuudi raamatukogusid; kuulasime ettekannet Karl Ristikivist ja nautisime ilusat meestelaulu (küll ühe mehe esituses); tegime kokkuvõtte rühmatöödest ja kuulasime Meeli Veskuse mõtteid e-raamatu ja raamatukogude arengutest Euroopas ja Eestis; tegime väikese ekskursi viimase aja laste- ja noortekirjandusse; külastasime Koluvere lossi, nautisime ilusat ilma, maitsvat toitu, kosutavat und ja kuuma sauna Karukoopas. Sellele kõigele lisandusid hommikused, lõunased, õhtused jututunnid ja kogemuste vahetamised kolleegidega.

Mida/keda nägime?

Ilusat ja omanäolist Läänemaad, Goldenbecki maja, Kullamaa raamatukogu, Lihula raamatukogu, Virtsu raamatukogu, Tuudi raamatukogu, Kullamaa kirikut ja kalmistut, L. Tarangu taimeaeda, Penijõe muuseumi ning huvitavat ja harivat filmi Matsalu seitsmest aastaajast; Läänemaa kõige jämedamat tamme ja mändi; seda, kuidas üks mees suudab asendada tervet meeskoori; Koluvere lossi; hulga taimi, keda võib kohata ainult Matsalu rahvusparkis; palju toredaid inimesi, kes andsid endast maksimumi, et meil Läänemaal hea ja huvitav olla oleks.

Kellega kohtusime?

Kullamaa vallavanema Jüri Ottiga, Taebla vallavanema Ülle Ermaniga, Risti vallavanema Rein Kruusmaaga, metsamehe ja pärandkultuuri uurija Lembitu Taranguga, ajakirjaniku ja kirjamehe Ivar Soopaniga, KM raamatukogude nõuniku Meeli Veskusega, lastekirjanduse teadjanaise Krista Kumbergiga.

Keda täname?

Kerstit ja Ilmet Haapsalu Keskraamatukogust, Tiinat ja Annelid Lihula raamatukogust, Tiit Kirbla raamatukogust, Luulet Tuudi raamatukogust, Tiiat Virtsu raamatukogust; Lembitu Tarangut, kes jagas meiega oma põhjatuid teadmisi Kullamaa aja- ja kultuuriloost; Jüri Otti, kelle tervitus oli täis optimismi ja julgustavaid/innustavaid sõnu; toredat ja väga tarka giidi, kes haris meid põhjalikult botaanikas ja tutvustas Matsalu rahvusparki, Salevere matkarada ja Puhtu kaitseala; Hanila Laulu- ja Mänguseltsi mõnusa kontserdi eest ja Hanila perenaisi väga maitsva lõuna eest; Karukoopa perenaist, kes meid kolm päeva välja kannatas, meiega sammu jaksas pidada ja kelle toidud olid

koduselt maitsvad.

Ja kui nüüd keegi jäi veel tänamata, kes kohe meelde ei tule, siis täname neid ka!

Kus järgmisel aastal kohtume?

ERÜ maaraamatukogude sektsiooni leheroheline lipp sai edasi antud Lääne-Virumaale.

Mis selgus rühmatöös - millised on külastajate ootused muutuvale raamatukogule?

Mida ootab 21. sajandi raamatukogult selle kasutaja? Küllap on meil, raamatukogutöötajatel, sellele küsimusele üsna raske vastata. Rühmatöödest tulid ilmselt välja need mõtted ja soovid, mida oma lugejatelt kuulnud on.

Toodi välja järgmist: raamatukogus võiks olla „inimsõbralik“ professionaalne töötaja, kes võiks vajadusel olla ka „abistav käsi“ – näiteks aitaks e-oste teha; raamatukogus võiks olla kogukonnale sobiv multifunktsionaalsus, hästi toimiv (kiire) laenutusvõrk, tasuta kasutatav digikogu, kaasaegne tehnika, ilusad, funktsionaalsed, hubased ruumid, kohviautomaat.

Raamatukogu võiks olla avatud igal ajal, piisavalt kaua ja see peaks olema koht, kus on hubane suhtluskeskkond.

Eraldi toodi välja noorte raamatukogukasutajate ootused: et saaks teha tantsuproovi (renti maksmata, sel ajal, kui raamatukogu on suletud), et raamatukogus võiks suhelda, itsitada, ilma et keegi küsiks ja soovitaks midagi – ehk siis avalik ruum, kindla funktsioonita.

Mida arvasid vallavanemad raamatukogudest ühinevates omavalitsustes?

Vallavanemate vestlusringis osalesid Taebla vallavanem Ülle Erman ja Risti vallavanem Rein Kruusma.

Raamatukogusid puudutavates küsimustes oldi enamasti ühel meelel, kuid oli ka momente, kus jäädigi eriarvamusele.

Mõlemad vallavanema nentisid, et (kahjuks) ei ole raamatukogundus omavalitsuse mõistes primaarne sektor. Samas on raamatukogu maal rohkem ja avaram, kui seadus seda ette näeb – raamatukogu toetab kogukonna elu ja on sageli omavalitsuse käepikendus kaugemates küladest. Tihti on lisafunktsioonide võtmine raamatukogule allesjäämise võimalus. Kõik on kinni inimeses, töötajast sõltub, milline nägu on raamatukogul ja kui tugev osa raamatukogul kogukonna elus on. Ühinevates omavalitsustes peaks tekkima üks raamatukogu tsentraliseeritud juhtimisega, ei saa pidada üleval eraldi mitut asutust. Tuleb teha strateegilisi valikuid ja tavaliselt võetakse vähemaks ikka kultuurilt (raamatukogudelt). Valdade ühinemise puhul koostatakse ühinemisleping, kus on kõik tingimused paika pandud. Kindel on see, et midagi ei tohi ära kaduda ja kõik ühtlustamised tehakse üles poole.

Ühel meelel oldi ka selles osas, et kui omavalitsustes ei ole kultuurijuhti, siis vallavanematel puudub kompetents kultuuritöö juhtimiseks. Kuna omavalitsuste tulubaas on viimastel aastatel pidevalt vähenenud, siis peaks olema vastutus riiklikul tasandil jagatud.

Taebla vallavanem avaldas arvamust, et maal peaks olema inimestel võimalik tarbida võimalikult palju teenuseid ühes kohas ja toetab ka raamatukogude polüfunktsionaalsust. Risti vallavanem toetab küll polüfunktsionaalsust, aga mitte raamatukogus. Ta arvas, et nii raamatukogu kui ka kool peavad olema mõõdukalt konservatiivsed asutused ja toetab pigem professionaalsuse tõstmist, mitte lisäülesannet osa.

Milliseid küsimusi käsitles Meeli Veskus?

KM raamatukogude nõunik Meeli Veskus tõi uudiseid Euroopast ja rääkis EL seaduste raamistikust, mis kehtestab uued normid raamatukogundusele ning e-raamatust ja õigustest seoses laenutusega.

Kui Eestis on praegune olukord selline, et raamatukogud võivad küll e-raamatuid osta, aga ei tohi neid laenutada (va ELLU Tallinna Keskraamatukogus), siis paremini toimivaid näiteid võib tuua teistest Euroopa riikidest.

Kõige täiuslikum on e-raamatute laenutamise süsteem Taanis.

68 munitsipaalraamatukogu on ühinenud konsortsiumisse, läbi mille saavad raamatukogud kasutada erinevaid teenuseid. Nendele lisaks on ~500 teeninduspunkti ja 101 nõ „open library“, mis on vabatahtlike baasil avatud 24/7. Fondid on küll väikesed, aga liiguvad omavahel. Konsortsium suhtleb kirjastustega, tegeleb laenutushüvitistega. Kirjastused annavad litsentsid konsortsiumile, tasud tulevad laenutustelt. Iga omavalitsus otsustab, mitut litsentsi võib raamatukogu kuus kasutada, ühe litsentsi eest saab 22 laenutuskorda.

Šveitsil ja Saksamaal on rahvusvaheline laenusplatvorm, mida saab kasutada mõlemalt poolt.

Soome on praegu äraootaval seisukohal, uuritakse, kuidas e-raamatutega edasi minna.

Üsna paljud maad on andnud raamatukogunduse organiseerimise Rahvusraamatukogu kätte, mis tegelevad ka rahvaraamatukogude töö korraldamisega, kui see ei pruugi alati kõige parem variant olla, sest tihti kannatab rahvaraamatukogude töö selle tulemusel.

Huvitav näide on tuua ka Lätist, kus on loodud uus organisatsioon – Kultuuriamet, mis koondab raamatukogud, muuseumid, rahvakultuuri ja arhiivid ning tegeleb nende poliitikate väljatöötamisega.

Eesti arengutest rääkides rõhutas Meeli Veskus seda, et eelmisel aastal kasvas raamatukogude rahastamine kohaliku omavalitsuse vahenditest ning kiiduväärt tööd tehakse kohtadel selleks, et inimesed tuleksid raamatukogusse – on palju erinevaid üritusi ja ettevõtmisi, mis kohalikke elanikke raamatukogude tegemistesse kaasavad.

Mis riigipoolsesse rahastamisesse puutub, siis KM eelarves on raamatukogud jätkuvalt sees ja järgmise nelja aasta jooksul peaksid komplekteerimiskulud jõudma 2008. aasta tasemele.

Lühidalt puudutas nõunik ka KM poolt rahastatavaid programme ja ärgitas aktiivselt projekte kirjutama, et erinevatele sündmustele lisafinantseeringut saada. Positiivsena tõi ta välja Avinurme raamatukogu, kus on nutikad projektikirjutajad ja head projektid ning Viljandi projekti „Kultuurikonks“, mis tegeles kultuuriajakirjanduse propageerimisega.

Lea Rand

ERÜ maaraamatukogude sektsiooni esimees